

Tietosuojaseloste sisältää ne tiedot, jotka tulee kertoa tutkittaville käsiteltäessä henkilötietoja tieteellisessä tutkimuksessa sekä käsittelytoimista tehtävän selosteen tiedot. Informointivelvoitteesta säädetään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679) artikloissa 12–14 ja käsittelytoimista tehtävästä selosteesta artikkelissa 30.

1. Tutkimuksen nimi

Johtajat puristuksessa – Sosiaalihuollon johtaminen ja sen tulevaisuus hyvinvointialueilla PURJO

Tutkimus on kaksivaiheinen:

VAIHE 1: valtakunnallinen kyselytutkimus, kaikki hyvinvointialueet

VAIHE 2: tapaustutkimus kahdelle hyvinvointialueelle (KSHVA, PSHVA), jossa toteutetaan kolme toisistaan erillistä aineistonkeruuta:

- Yksilöhaastattelut sosiaalihuollon palveluita sisältävien kokonaisuuksien johtajille,
- Ryhmähaastattelut poliittisille päättäjille ja
- Työpajat sosiaali- ja terveydenhuollon johtajille.

Valtakunnallisella kyselytutkimuksella on erillinen tutkimuslupa ja tietosuojaseloste. **Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan tapaustutkimusta kahdelle hyvinvointialueelle.**

2. Tutkimuksen rekisterinpitäjä ja yhteystiedot

- Täydentävän rahoituksen sopimustutkimus/hanke.
- Perusrahalta tai henkilökohtaisella apurahalla tehtävä tutkimus
- Opinnäytetyö (kandidaatti- tai pro gradu -tutkielma, väitöskirja)

Yhteisrekisterinpitäjä

Tämän tutkimuksen yhteisrekisterinpitäjiä ovat

Itä-Suomen yliopisto, Yliopistonranta 8, PL 1627, 70211 Kuopio. Y-tunnus: 2285733-9. Itä-Suomen yliopiston tietosuojavastaava: tietosuoja@uef.fi, 050 576 0282.

Jyväskylän yliopisto, Seminaarinkatu 15, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. Y-tunnus 0245894-7. Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaava: tietosuoja@ju.fi, 040 805 3297.

Yhteisrekisterinpitäjät ovat määritelleet henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot yhdessä.

3. Tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Tämä tutkimus toteutetaan Itä-Suomen yliopiston ja Jyväskylän yliopiston yhteistyönä ja tälle tutkimushankkeelle on myönnetty Sosiaali- ja terveysministeriöstä vuosille 2023–2025 sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen valtionavustus (vtr).

4. Tutkimuksen ohjaaja, vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä

Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimii prof. Sanna Laulainen Itä-Suomen yliopistosta, sanna.laulainen@uef.fi, 040 355 2241.

5. Tutkimuksen suorittajat

Tutkimuksen suorittaa tutkimusryhmä: Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos: professori Sanna Laulainen, sanna.laulainen@uef.fi, professori Johanna Lammintakanen, johanna.lammintakanen@uef.fi, väitöskirjatutkija Ulla Kekäläinen, ulla.kekalainen@uef.fi, työelämätohtori Sanna Tchaplinski, sanna.tchaplinski@uef.fi sekä Yhteiskuntatieteiden laitos: professori Riitta Vornanen, riitta.h.vornanen@uef.fi, projektitutkija Janissa Miettinen Janissa.miettinen@uef.fi. Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos: professori Kati Närhi, kati.narhi@jyu.fi, yliopistonlehtori Sirpa Kannasoja, sirpa.kannasoja@jyu.fi, yliopistonopettaja Tuomo Kokkonen, tuomo.kokkonen@jyu.fi. Lisäksi tutkimusryhmään kuuluu luovan liikkeen työpajan fasilitoija sekä hankkeessa toimivat määräaikaiset tutkimusavustajat.

6. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Itä-Suomen yliopiston tietosuojavastaava, tietosuoja@uef.fi, 050 576 0282, Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaava, tietosuoja@jyu.fi, 040 805 3297.

7. Yhteyshenkilö henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa

prof. Sanna Laulainen Itä-Suomen yliopisto, sanna.laulainen@uef.fi, 040-355 2241

8. Tutkimuksen luonne

- Kertatutkimus
- Seurantatutkimus

9. Tutkimusaineiston säilyttäminen, hävittäminen tai arkistointi

Yksilö- ja ryhmähaastatteluaineistojen säilyttäminen ja hävittäminen:

- Alkuperäiset Teams tai Zoom-järjestelmällä tallennetut haastatteluaineistot säilytetään Itä-Suomen yliopiston ja Jyväskylän yliopiston tietoturvalisissa käsittely-ympäristöissä tutkijan suojatulla levyasemalla. Alkuperäiset haastatteluaineistot hävitetään heti litteroinnin ja pseudonymisoinnin jälkeen viimeistään hankkeen päättyttyä 30.9.2025.
- Pseudonymisoidut haastatteluaineistot säilytetään Itä-Suomen yliopiston hallinnoimalla Teams-alustalla. Alustalla jaetaan PURJO-hankkeen toimijoiden kesken tutkimusaineistoa, josta on poistettu suorat tunnistetiedot. Käyttöoikeudet alustalle myönnetään vain henkilöille, joilla on tehtäviin perustuva tarve tiedon käsittelyyn. Hankkeen päättyttyä aineistot siirretään Itä-Suomen yliopiston hankkeen vastuullisen

johtajan ja Jyväskylän yliopiston hankkeen varajohtajan levyasemalle.

Pseudonymisoidun aineiston säilytysaika on 10 vuotta.

Työpajojen aineistojen säilyttäminen ja hävittäminen:

- Alkuperäiset työpajojen videoidut aineistot säilytetään Itä-Suomen yliopiston tietoturvalisessa käsittely-ympäristössä tutkijan suojatulla levyasemalla. Videoidun aineiston säilytysaika on 10 vuotta.
- Videoidut työpajojen aineistot litteroidaan tarvittaessa kirjalliseen muotoon, jolloin aineistoista poistetaan suorat henkilötunnisteet eli kirjallinen aineisto pseudonymisoidaan ennen sen analysointia. Myös muuta työpajojen yhteydessä kertynyttä materiaalia (esim. työpajojen kirjalliset tuotokset) voidaan hyödyntää tutkimuskäyttöön, jolloin suorat henkilötunnisteet poistetaan ennen aineiston analysointia. Pseudonymisoidut työpajojen aineistot säilytetään Itä-Suomen yliopiston hallinnoimalla Teams-alustalla. Alustalla jaetaan PURJO-hankkeen toimijoiden kesken tutkimusaineistoa, josta on poistettu suorat tunnistetiedot. Käyttöoikeudet alustalle myönnetään vain henkilöille, joilla on tehtäviin perustuva tarve tiedon käsittelyyn. Hankkeen päätyttyä aineistot siirretään Itä-Suomen yliopiston hankkeen vastuullisen johtajan ja Jyväskylän yliopiston hankkeen varajohtajan levyasemalle. Pseudonymisoidun aineiston säilytysaika on 10 vuotta.

Yksilö- ja ryhmähaastatteluaineistoja sekä työpajojen **aineistoja ei arkistoida.**

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen:

- Henkilötietoja sisältävät alkuperäiset haastattelututkimusaineistot hävitetään heti litteroinnin ja pseudonymisoinnin jälkeen tai viimeistään 30.9.2025. Pseudonymisoidut haastatteluaineistot sekä työpajoihin liittyvät tutkimusaineistot hävitetään viimeistään 31.12.2034.
- Henkilötietoja sisältävä tutkimusaineisto arkistoidaan
  - ilman tunnistetietoja
  - tunnistetiedoin

10. Mikä on henkilötietojen käsittelytarkoitus?

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on tieteellinen tutkimus.

PURJO-tutkimushankkeessa koko tutkimusaineistoa ja niissä kertyviä henkilötietoja käsittelevät tutkijat ja tutkimusavustajat Itä-Suomen yliopistossa (UEF) ja Jyväskylän yliopistossa (JYU) sekä mahdolliset pro gradu-tutkielmien ja väitöskirjojen tekijät yhdessä em. tutkimusryhmän kanssa kyseisissä yliopistoissa.

Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan tahoa, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun ja sen antamien ohjeiden mukaisesti. Tutkimuksen toteutuksen aikana rekisterinpitäjä voi käyttää myös muita henkilötietojen käsittelijöitä, joita ei pystytä nimeämään etukäteen (esimerkiksi litteroijat). Käsittelijöiden kanssa tehdään aina tarvittavat sopimukset ja niiden soveltuvuus henkilötietojen tietoturvaliseseen käsittelyyn arvioidaan ennen sopimuksen tekoa.

Tutkimustiedon oikeellisuuden varmistamiseksi rekisterinpitäjä voi antaa tietoja käsiteltäväksi (ensisijaisesti ilman suoria tunnistetietoja) ns. tutkimuksen monitoroijalle tai verifioijalle määräajaksi (esimerkiksi tutkimuksen rahoittajalle, tässä tapauksessa Sosiaali- ja

terveysministeriö), mikäli tämä on välttämätöntä. Nämä toimivat tutkimushenkilöstön valvonnassa ja heidän kanssaan tehdään tietojenkäsittelysopimukset.

11. Millä perusteella henkilötietoja käsitellään?

Henkilötietojen käsittely edellyttää aina laista löytyvää käsittelyperustetta. Tässä tutkimuksessa käsittelyperuste ^Q on:

- yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö, tarkemmin:
  - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi
  - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi
  - yleisen edun mukaisen viranomaistehtävän suorittaminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:
- rekisteröidyn suostumus ^Q
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen säädökset:

Tutkimuksessa käsitellään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia henkilötietoja tai rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja ^Q. Niiden käsittelylle tarvittava erityisperuste on:

- yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus, tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi
- rekisteröidyn nimenomainen suostumus
- tärkeä yleinen etu koskeva syy lainsäädännön nojalla
- kansanterveyteen liittyvä yleinen etu

12. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää?

Tutkimus on kaksivaiheinen:

VAIHE 1: valtakunnallinen kyselytutkimus, kaikki hyvinvointialueet

VAIHE 2: tapaustutkimus kahdelle hyvinvointialueelle (KSHVA, PSHVA), jossa toteutetaan kolme toisistaan erillistä aineistonkeruuta:

- a) Yksilöhaastattelut sosiaalihuollon palveluita sisältävien kokonaisuuksien johtajille,
- b) Ryhmähaastattelut poliittisille päättäjille ja
- c) Työpajat sosiaali- ja terveydenhuollon johtajille.

Valtakunnallisella kyselytutkimuksella on erillinen tutkimuslupa ja tietosuojaseloste. **Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan tapaustutkimusta kahdelle hyvinvointialueelle**, joka sisältää yksilöhaastattelut sosiaalihuollon palveluita sisältävien kokonaisuuksien johtajille, ryhmähaastattelut poliittisille päättäjille ja työpajat sosiaali- ja terveydenhuollon johtajille.

Em. tutkimuksissa kerätään erilaisia henkilötietoja, mutta mitään vastaajiin liittyviä tietoja eri aineistoista ei yhdistetä toisiinsa.

Yksilö- ja ryhmähaastattelujen ja työpajojen järjestämiseksi käsitellään tutkittavien nimiä, arvoa ja asemaa organisaatiossa sekä sähköpostiosoitteita ja työpuhelinnumeroita. Em. henkilötietoja ei yhdistetä haastatteluaineistoihin tai työpajoista tuotettavaan aineistoon. Haastatteluissa alkuperäinen aineisto sisältää tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden nimen, arvon ja aseman organisaatiossa sekä mahdollisen työkokemuksen, henkilön tallennetun äänen ja laitteesta

riippuen mahdollisesti henkilön valokuvan tai kameralle tallentuvan kuvan. Työpajoissa alkuperäinen aineisto sisältää tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden nimen, arvon ja aseman organisaatiossa sekä henkilöiden videolle tallentuvan äänen ja kuvan.

13. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään?

Henkilötietoja kerätään tutkimukseen seuraavista lähteistä:

- Suoraan tutkimukseen osallistuvilta
  - Haastattelu
  - Videointi
  - Sähköinen kyselylomake (Webropol, Redcap tai vastaava)
  - Postissa lähetettävä kyselylomake
  - Muu tapa, mikä:
- Muualta kuin tutkimukseen osallistuvilta, mistä ja mitä tietoja:
Haastattelujen sopimista varten sosiaalihuollon palveluita sisältävien kokonaisuuksien johtajien ja poliittisten päättäjien yhteystietoja haetaan organisaatioiden www-sivuilta. Työpajoihin potentiaalisista osallistujista sovitaan sosiaalihuollon yhteyshenkilöiden kautta.
- Tutkittavalla ei ole velvollisuutta toimittaa tarvittavia henkilötietoja, osallistuminen on vapaaehtoista.

14. Tietojen siirto/luovuttaminen tutkimusryhmän ulkopuolelle

Aineistojen litteroinnissa voidaan käyttää ulkopuolista litteroijaa. Tällöin litteroinnista vastaavan henkilön kanssa laaditaan erillinen tietosuojasopimus, koska tällöin hän käsittelee henkilötietoja. Aineistoja voidaan luovuttaa Itä-Suomen yliopistossa (UEF) ja Jyväskylän yliopistossa (JYU) mahdollisten pro gradu -tutkielmien ja väitöskirjojen tekijöille yhdessä em. tutkijoiden kanssa. Tällöin kyseisten henkilöiden kanssa laaditaan erillinen tietojenkäsittelysopimus.

15. Tietojen siirto/luovuttaminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei luovuteta EUn tai ETAn ulkopuolelle.

16. Automatisoitu päätöksenteko

Henkilötietojen käsittelyssä ei käytetä automatisoitua päätöksentekoa.

17. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Tutkimuksen osalta on tehty eettinen ennakoarviointi:

- Kyllä
Puoltavan lausunnon antanut tutkimuseettinen toimikunta:
- Ei

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot on suojattu seuraavasti:

- käyttäjätunnuksella salasanalla käytön rekisteröinnillä kulunvalvonnalla (fyysinen tila)
- muu tapa, mikä:

Pseudonymisointi ja anonymisointi:

Tieteellisessä tutkimuksessa on tarpeellista säilyttää tutkimusaineistot, jotta tutkimustulokset voidaan verifioida ja jo kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan käyttää jatkotutkimukseen ja uusiin tieteellisiin tutkimuksiin. Tutkimusaineistot anonymisoidaan tai pseudonymisoidaan aina, kun se on mahdollista. Tutkimustulokset julkaistaan siinä muodossa, ettei yksittäinen henkilö ole yleisesti tunnistettavissa. Erytistapauksissa esim., kun haastatellaan kuvataiteilijoita heidän teoksistaan, voi olla perusteltua ilmaista tekijät. Tässä tutkimuksessa:

- Aineisto anonymisoidaan aineiston perustamisvaiheessa (kaikki tunnistetiedot poistetaan täydellisesti, jotta paluuta tunnisteteelliseen tietoon ei ole eikä aineistoon voida yhdistää uusia tietoja)
- Suorat tunnistetiedot poistetaan haastatteluaineistojen perustamisvaiheessa (pseudonymisointi)
  - Tunnisteellisuuteen voi palata tarvittaessa koodiavaimen avulla ja aineistoon voidaan yhdistää uusia tietoja
  - Haastatteluaineistot analysoidaan käyttäen vain epäsuoria tunnistetietoja
- Haastatteluaineistot sisältää vain epäsuoria tai pseudonyymejä tunnistetietoja
- Videoaineisto analysoidaan suoran tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):
Toisin kuin haastatteluaineisto, videoaineisto analysoidaan suoran tunnistetiedoin. Tarvittaessa videoaineisto litteroidaan kirjalliseen muotoon, jolloin aineistoista poistetaan suorat henkilötunnisteet eli kirjallinen aineisto pseudonymisoidaan ennen sen analysointia. Myös muuta työpajojen yhteydessä kertynyttä materiaalia voidaan hyödyntää tutkimuskäyttöön ja ennen aineiston analysointia suorat henkilötunnisteet poistetaan eli materiaali pseudonymisoidaan.

Suojatoimet arkaluonteisten tietojen osalta:

- Tutkimussuunnitelma
- Tutkimuksen vastuuhenkilö, kuka:
- Henkilötietoja käsitellään ja luovutetaan vain tutkimustarkoituksiin ja toimitaan siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille
- Tutkimuksen osalta on tehty tietosuojan vaikutustentarviointi

18. Tutkimukseen osallistuvan oikeudet ja niiden mahdollinen rajoittaminen

Rekisteröidyllä on tietosuojasetuksen mukaan oikeus:

- saada tietoa henkilötietojen käsittelystä, ellei laissa ole erikseen säädettyä poikkeusta
- tarkastaa itseään koskevat tiedot
- oikaista tietojään
- poistaa tietonsa (ei sovelleta, jos käsittelyperuste on lakisääteinen tai yleisen edun mukainen tehtävä)
- rajoittaa tietojensa käsittelyä
- vastustaa tietojensa käsittelyä, jos käsittelyperuste on yleinen tai oikeutettu etu
- pyytää itse toimittamiensa henkilötietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen, jos käsittelyperuste on suostumus
- peruuttaa antamansa suostumus
- henkilötietojen oikaisua/poistoa/käsittelyn rajoitusta koskeva rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus

- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi (rekisteröity voi sallia automaattisen päätöksenteon suostumuksellaan)
- tehdä ilmoitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä

Rekisteröity voi käyttää oikeuksiaan ottamalla yhteyttä tutkimuksen yhteyshenkilöön tai tietosuojavastaavaan. Lisätietoja rekisteröidyn oikeuksista antavat tutkimuksen yhteyshenkilö ja/tai tutkimuksen tietosuojavastaava.

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Tutkimukseen osallistuvan oikeuksista poikkeaminen on tarpeen ja perusteltua, jos tutkimuksella on yleisen edun mukaiset tarkoitukset ja tutkimukseen osallistuvan oikeudet todennäköisesti estävät tarkoitusten saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti ja tällaiset poikkeukset ovat tarpeen näiden tarkoitusten täyttämiseksi.

- Rekisteröidyn oikeuksista ei poiketa tässä tutkimuksessa

Seuraavista rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista tullaan todennäköisesti poikkeamaan tässä tutkimuksessa:

- Rekisteröidyn oikeus saada tietoa henkilötietojen käsittelystä (informointivelvoitteesta voi poiketa tieteellisessä tutkimuksessa tietosuoja-asetuksen art. 14 kohdan 5b perusteella, jolloin tulee tehdä tietosuojaan vaikutustenarviointi sekä saattaa tutkimuksen tiedot julkisesti saataville)
- Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot
- Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen
- Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen
- Rekisteröidyn oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä

Perustelut rekisteröidyn oikeuksista poikkeamiselle:

Seuraavat suojatoimet on toteutettu tässä tutkimuksessa, jotta tutkimukseen osallistuvan oikeuksista voidaan poiketa:

- Tutkimustiedote on saatettu julkisesti saataville ja tutkimuksesta on tehty tietosuojaan vaikutustenarviointi (poikettaessa tutkittavien informoinnista)
- Henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan
- Tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä
- Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille
- Tutkimuksessa käsitellään ns. arkaluonteisia tietoja ja siitä on tehty vaikutustenarviointi, joka on toimitettu tietosuojavaltuutetun toimistoon ennen käsittelyn aloittamista (poikettaessa tarkastus-, oikaisu-, rajoittamis- ja vastustusoikeudesta)